

نقش رفتار معلم بر روی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان کلاس پنج ابتدایی

امیرحسین رحیم لو¹، حجت خداخواه² متین حاجی حسینلو³

¹ دانشجوی کارشناسی رشته الهیات دانشگاه فرهنگیان پردیس شهید رجایی ارومیه

Amirhoseinrahilou@gmail.com

09338698644

² دانشجوی کارشناسی رشته الهیات دانشگاه فرهنگیان پردیس شهید رجایی ارومیه

Hojjat23@gmail.com

³ دانشجوی کارشناسی رشته الهیات دانشگاه فرهنگیان پردیس شهید رجایی ارومیه

matinhajhosseinlou@gmail.com

چکیده

تعلیم و تربیت فرزندان امروز و فردا به معلمانی با انگیزه و کارآمد نیاز دارد. نقش معلم در توسعه پایدار به خوبی مشخص و با فراهم آوردن شرایط مناسب، منزلت اجتماعی بالایی را برای این حرفه باید در نظر گرفت نیل به یک معلم اثربخش که بتواند تدریس و در نتیجه آموزش و پرورش اثربخش را عاید سازد، پیشتر خود مستلزم تحقق شرایط و زمینه‌هایی است. از جمله این شرایط و زمینه‌ها، رعایت استانداردهای حرفه معلمی است که حضور آنها موجب می‌شود معلم تمامی همت و توان خویش را به میدان عمل مدرسه و کلاس درس وارد سازد. در این صورت است که معلم هدف‌های تدریس را هدف خود تلقی نموده و آرزو می‌کند تا با ماندن در این عرصه بیشترین خدمت را نصیب دانش آموزان خود سازد، بنابراین، برای تحقق مدرسه کارآمد باید در مسیر تحقق معلم اثربخش حرکت نمود و برای نیل به معلم اثربخش، باید با مفهوم استانداردهای حرفه معلمی و اهمیت و نقش آن در عرصه کار تدریس آشنا شد و در جهت ارتقای سطح آن در میان معلمان تلاش نمود.

واژگان کلیدی: معلمان، اثربخشی، نقش، دانش آموزان ابتدایی

مقدمه

کودک برای آن که بتواند در جامعه به زندگی خود ادامه دهد، نیازمند تعلیم و تربیت است. او باید مهارت‌های لازم برای زندگی کردن را یاد بگیرد. بعد از خانواده، مدرسه و معلم از ارکان اصلی تربیت به حساب می‌آیند. کودک بخشی از زمان خود را در مدرسه و در کنار معلم سپری می‌کند. بنابراین نقش معلم در تربیت دانش‌آموزان خیلی پراهمیت است. کودکان شما در مدرسه، مهارت‌های مهم زندگی مانند: مسئولیت‌پذیری، کارگروهی و ... را از معلم خود می‌آموزند. به همین دلیل شغل معلمی یکی از حساس‌ترین و مهم‌ترین شغل‌ها در جامعه‌ی بشری به شمار می‌آید. در این مقاله قصد داریم به تأثیر و نقش معلم در پیشرفت تحصیلی و تربیتی دانش‌آموزان و ویژگی‌های معلم اثربخش بپردازیم. همان‌طور که می‌دانید پایه و اساس همه‌ی جوامع، به تعلیم و تربیت افراد آن بستگی دارد. عوامل درونی و بیرونی زیادی بر شکل‌گیری شخصیت افراد تأثیرگذارند (حیدری، 1396).

همه‌ی این عوامل در تربیت کودک و شکل‌گیری شخصیت، در نوع خود اهمیت دارند، اما در بین همه‌ی آن‌ها خانواده و مدرسه بیشترین نقش را دارند. در مدرسه، معلم اثربخش در تربیت کودک مسئول است و رفتارش بر شخصیت کودک تأثیر بسیار زیادی می‌گذارد، زیرا رابطه‌ی کودک با معلم باطنی و معنوی است. از آنجایی که دانش‌آموزان از رفتار و اخلاق دبیران الگوبرداری می‌کنند، دبیر باید در رفتار خود با دانش‌آموزان، مدرسان دیگر، مدیر، سرایدار مدرسه و ... بسیار دقت کند. کودک حتی از رفتارهای معلم سرکلاس، رعایت عدالت، نظم، وقت‌شناسی، ادب، مهربانی و ... درس می‌گیرد. در نتیجه نقش معلم در تربیت دانش‌آموزان، نقشی اساسی است که در صورت توجه نکردن به آن می‌تواند صدمه‌ی زیادی به آینده فرزندانمان بزند. از آنجایی که معلم دائماً با دانش‌آموز تماس دارد، از توانایی‌ها، نقاط ضعف و قوت، نیازها، مهارت‌ها و آرزوهای آن‌ها آگاه است. معلم اثربخش می‌تواند با شناخت و پرورش هر کدام از توانایی‌های دانش‌آموزان، اشتیاق آن‌ها را به مطالعه بیشتر کند. نقش معلم در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان بسیار پررنگ است. او می‌تواند با مشاوره در بحث هدایت تحصیلی و به کارگیری روش‌های نوین و کاربردی آینده‌ی آن‌ها را تضمین کند. دانش‌آموزانی که معلمشان را دوست دارند معمولاً زمان بیشتری برای مطالعه می‌گذارند. در تلاشند. از طرفی دانش‌آموزانی که ارتباط خوبی با دبیرشان ندارند معمولاً دچار ضعف تحصیلی شده و تمایلشان را به مطالعه از دست می‌دهند. معلم و دانش‌آموز دو رکن اصلی در آموزش و پرورش به شمار می‌آیند. تدریس کردن نه تنها یک شغل بسیار حساس و ظریف است بلکه ایفای نقش در این حرفه کار هرکسی نیست. معلم خوب می‌تواند هر فرد واجد شرایطی باشد که در حوزه‌ی تربیتی فعالیت کرده و قصد دارد به موفقیت‌های زیادی در تدریس برسد. پژوهشگران معتقدند اولین و مهم‌ترین پیش‌نیاز در حرفه‌ی معلمی، علاقه به تدریس است و تا زمانی که شخص به تدریس علاقه نداشته باشد، در تضمین موفقیت و پیشرفت دانش‌آموزانش ناتوان خواهد بود (دلاور، 1394).

بیان مسئله

بومی بودن، هم‌زمانی، اشتراک رأی، نگرش شغلی و برنامه‌ریزی معلم از جمله عواملی هستند که در ایفای نقش معلم تأثیر می‌گذارند. بومی بودن و هم‌زمانی معلم از جمله عوامل فرهنگی محسوب می‌شوند که بر کارایی آن‌ها تأثیرگذارند. معلمان بومی از آنجایی که با فرهنگ دانش‌آموزان آشنایی بیشتری دارند علاوه بر اینکه بهتر می‌توانند با آن‌ها ارتباط برقرار کنند، از نظر سیاسی، مذهبی، اخلاقی و ... نیز عقاید مشترک با آن‌ها دارند. هم‌نظر بودن و اشتراک رأی داشتن یکی از عوامل مثبت دیگر در کارایی معلمان به حساب می‌آید. البته الزام و ضرورتی برای این کار وجود ندارد ولی در صورت هم رأی بودن تأثیر بیشتری بر روی دانش‌آموزان خواهند داشت. یکی دیگر از عوامل تأثیرگذار بر کارایی معلم در تربیت کودک، نگرش شغلی است. به این صورت که دیدگاه معلم نسبت به شغل خود می‌تواند بر خصوصیات او مانند: رضایت یا عدم رضایت و بی‌تفاوتی نسبت به شاگردان تأثیر بگذارد. آخرین و مهم‌ترین عامل در کارایی معلم نیز نحوه‌ی تدریس و برنامه‌ریزی او برای درس دادن است. به‌روز بودن معلم، آگاهی داشتن از مطالب روز و جایگزین کردن روش‌های تدریس جدید با روش‌های قدیمی می‌تواند شاخص خوبی برای ارزیابی دبیران باشد (محمدی و همکاران، 1394).

استانداردهای حرفه‌ی معلمی مهارت‌هایی است که از آن به دانش‌محتوایی، روش‌های معلمی، دانش و مهارت‌های روش تدریس حرفه‌ی ای، منش‌ها و توانایی انجام فعالیت‌های حرفه‌ی ای که با هدف ایجاد تحول در فرایند یاددهی - یادگیری دانش‌آموزان از طریق ایجاد آمادگی در معلمان طراحی و در کلاس درس اجرا می‌شود. هنگامی که معلمان در این مهارت‌ها تخصص و توانایی کافی و لازم را داشته باشند، می‌توانند از دانش، مهارت‌ها و تخصص خود در فرایند آموزش استفاده کرده و بدین ترتیب زمینه‌ساز را برای پیشرفت تحصیلی بیشتر دانش‌آموزان فراهم سازند، این مجموعه در قالب استانداردهای حرفه‌ی معلمی با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه معناداری دارد (دلاور، 1394).

اهمیت علم

یکی از مهم‌ترین عوامل تسلط قدرتمندان ستمگر بر ملت‌ها و استعمار آنها، جهل ملت‌ها بوده است. به همین دلیل تمام تلاش و کوشش شیطان صفتان این است که مردم را در جهل و نادانی نگه داشته و به شیوه ممکن مائع آگاهی آنها شوند.

آیا علم هدف است؟

علم وسیله ای است برای نزدیکی به خدا و رسیدن به سعادت و کمال، نه وسیله ای برای رسیدن به مدرک و تفاخر و غرور، خداوند در آیه 66 سوره کهف می فرماید: «قال له موسی هل أتبعك علی أن تعلمنی مما علمت رشداً موسی به آن شخص دانا (و خضر زمان) گفت: آیا اگر من از تو پیروی کنم از آنچه به تو تعلیم داده شده و مایه رشد و اصلاح است، به من خواهی آموخت؟» (کهف: 66). از کلمه رشد می توان دریافت که علم، هدف نیست، بلکه برای راه یافتن و رسیدن به سعادت و کمال بوده و چنین علمی ارزشمند است (دلبر و همکاران، 1394).

اهداف پژوهش

- 1: هدف پژوهش اینکه ما متوجه بشم ک یک معلم خوب چطوری باید رفتار کند
- 2: هدف تربیت و آموزش دانش آموزان
- 3: هدف آموزش و تعلیم و تربیت برای رشد و شکوفایی دانش آموزان است
- 4: هدف کسب مهارت های لازم برای زندگی رو به کودکان آموزش دهند

فرضیه یا سوال پژوهشی:

دانش محتوایی روشهای معلمی و تاثیر آن بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان

پیشینه پژوهش

کمپوس: معلم نباید در تدریس خود فقط به کتاب درسی اکتفا کند، بلکه باید از مواد، وسایل و اشیایی که در محیط اطراف وجود دارد، نیز در امر تدریس استفاده کند. در صورت دسترسی نداشتن به اشیاء و حقایق خارجی باید تصویر، شکل و نمونه های آنها را در هنگام تدریس به کار گیرد. این مربی تربیتی به معلمان توصیه می کند که هر چه را که می خواهید دانش آموزان به آن عمل کنند، از راه عمل کردن به آنها یاد دهید، مثلاً آموزش زبان را از راه مکالمه و گفت و گو به آنها یاد دهید، یا اگر می خواهید دانش آموزان شما مؤدب، با شخصیت و پرهیزگار بار آیند، باید این خصلت ها را با اعمال نیکو و کردار شایسته و خوب رفتار کردن به آنها بیاموزید، نه اینکه دائماً موعظه کنید و به آنها پند و اندرز بدهید.

ابن سینا: به عقیده ابن سینا، معلم باید عاقل، متدین، بصیر، مؤدب و ماهر در تربیت کودکان، پاکیزه و با انصاف باشد، زیرا معلم الگوی مورد اعتماد دانش آموز به شمار می رود و هم او است که در صورت داشتن صفات انسانی مذکور، می تواند آنها را در کودکان بوجود آورد. همچنین ابن سینا خوش خلقی را برای معلم ضروری می داند، زیرا معلم باید برای نفوذ در دل کودک بکوشد و این بدون داشتن اخلاق و کردار خوب امکان ندارد. پاکیزگی، انصاف و هوشیاری معلم نیز در موفقیت او بسیار مؤثر است (محمدی و همکاران، 1394).

برتراند راسل «راسل» معتقد است که روش تدریس معلم باید براساس اصالت فعالیت ها و افکار و اندیشه های دانش آموزان انتخاب شود. بدین معنی که معلم باید زمینه کنجکاوی، تحقیق و جستجوگری را برای شاگردان فراهم کند تا آنها بتوانند به فعالیت، پژوهش و کشف حقایق در زمینه های گوناگون علمی و اجتماعی بپردازند. همچنین درباره نوع انتخاب محتوای درسی نیز به معلمان توصیه می کند که مطالبی را باید به دانش آموزان آموخت که به بهبود زندگی، رشد و تکامل فکری و بینش اجتماعی آنها کمک و آنان را برای یک زندگی مناسب در جامعه آماده کند (سیف، 1396).

باتلر «باتلر» یکی از پیروان مکتب ایده آلیسم، خصوصیات یک معلم خوب را چنین بیان می کند: 1. معلم باید شاگردان خود را به درستی بشناسد و اطلاعات جامع و کافی درباره آنها داشته باشد، تا بتواند به خوبی از عهده تعلیم و تربیت آنان برآید. 2. رفتار معلم باید طوری باشد که دانش آموزان او را به عنوان یک رفیق خصوصی به حساب آورند و نسبت به او احترام ویژه ای قایل باشند. 3. معلم باید در رشته ای که تدریس می کند، متخصص باشد. 4. معلم باید تمایل درونی شاگردان را برای فراگیری برانگیخته کند و طوری در محیط آموزشی ایجاد انگیزه کند که دانش آموزان خود به خود به یادگیری علاقه مند شوند. 5. معلم باید از تبحر و مهارت کافی در حل مسائل و مشکلات برخوردار باشد، تا بتواند روحیه خلاق و زمینه آفرینندگی را در دانش آموزان ایجاد کند و آنها را به انجام فعالیت های خلاقانه وادارد. 6. معلم باید ضمن مهارت در زمینه موضوع تدریس، از قدرت و توانایی تفهیم مطالب درسی به فراگیرندگان نیز برخوردار باشد و در روابط خود با شاگردانش، ارتباط صمیمانه بوجود آورد تا بتواند در انتقال میراث فرهنگی و معنوی به آنها موفق باشد. 7. تدریس معلم باید به گونه ای باشد که دانش و معلومات فراگیرندگان را گسترش دهد. معلم باید بتواند ضمن نوآوری و ارائه شیوه های جدید در تدریس، شاگردان خود را برای نیل به هدف نهایی، یاری کند. 8. معلم باید در کلاس درس به اجرای عدالت و گسترش دموکراسی مبادرت ورزد، تا بدین وسیله بتواند روحیه آزادی خواهی و ظلم ستیزی را در دانش آموزان بوجود آورد. 9. معلم باید به رشد و تکامل همه جانبه شخصیت دانش آموزان توجه داشته و اهمیت ویژه ای برای این امر قایل باشد. 10. معلم به عنوان مهمترین عنصر در فرایند آموزش و پرورش

افراد، مطرح است و می‌تواند در موقعیت‌های مختلف آموزشی، بسیار تأثیرگذار و ارزشمند باشد، از این‌رو باید در پرورش قدرت خلاقیت، ابتکار، قضاوت صحیح و احترام به ارزش‌های والای انسانی در دانش‌آموزان، تلاش کند.

هربرت اسپنسر «اسپنسر» معتقد است، که معلم باید امکانات و شرایط لازم را برای دانش‌آموزان فراهم کند و به هدایت و راهنمایی آنها بپردازد. بطوریکه دانش‌آموزان در مسیر تحقیق، جستجو و اکتشاف قرار گیرند و شخصاً به بررسی و تجزیه و تحلیل مسائل و موضوعات گوناگون بپردازند و معانی و مفاهیم مختلف را درک و استنباط کنند. معلم تا جایی که امکان دارد نباید در امر تدریس از روش سخنرانی استفاده کند، زیرا در این روش دانش‌آموزان انعطاف‌پذیری کمتری دارند. معلم باید در آموزش خود از روش‌های فعال بهره‌گیرد، تا دانش‌آموزان تحرک و فعالیت لازم را برای اکتشاف و حل مسائل مختلف داشته باشند (علاقه بند، 1399).

پژوهش‌های انجام شده

- ✓ عبدالمی و همکاران (1393)، در تحقیقی با عنوان شناسایی و اعتبار سنجی شایستگی‌های حرفه‌ای معلمان اثربخش» که بر معلمان مدارس دوره ابتدایی شهر تهران انجام شد، پس از انجام تحلیل عاملی روی پرسشنامه محقق ساخته، 98 شایستگی (صلاحیت) را در 7 بعد یا مؤلفه اصلی شامل پیش‌نیازهای معلم، ویژگی‌های شخصی معلم، برنامه‌ریزی و آمادگی، مدیریت و سازماندهی کلاس درس، آموزش با تدریس، نظارت بر پیشرفت و توان دانش‌آموزان و مسئولیت‌های حرفه‌ای شناسایی نمود. در بعد پیش‌نیازهای معلم، داشتن توانایی کلامی برای انتقال مفاهیم به دانش‌آموزان در بعد نظارت بر پیشرفت دانش‌آموزان، توضیح تکالیف به زبان روشن؛ در بعد مسئولیت‌های حرفه‌ای، داشتن رفتار و تعامل محترمانه با والدین دانش‌آموزان در بعد برنامه‌ریزی و آمادگی، بیان نتایج درس به زبان روشن؛ در بعد مدیریت و سازماندهی کلاس درس، آماده کردن پیشاپیش مواد آموزشی برای استفاده در کلاس درس در بعد ویژگی‌های شخصی معلم، ایجاد فرصت‌هایی برای موفقیت همه دانش‌آموزان و در بعد آموزش با تدریس، بهره‌گیری از مفاهیم و زبان متناسب با سن و سوابق دانش‌آموزان، مهم‌ترین شایستگی‌های شناسایی شده است که معلمان اثربخش باید از آنها برخوردار باشند (محمدی و همکاران، 1394).
- ✓ ملایی‌نژاد (1391)، در پژوهشی با عنوان اصلاحیت‌های حرفه‌ای مطلوب دانشجوی معلمان دوره آموزش ابتدایی» با هدف شناسایی وضعیت مطلوب صلاحیت‌های حرفه‌ای دانشجوی معلمان دوره آموزش ابتدایی ایران، استاد و مدارک و گزارش‌های پژوهشی معتبر داخلی و خارجی را مطالعه نموده است. همچنین، وضعیت سه کشور توسعه یافته مورد بررسی قرار گرفت. سپس بر طبق داده‌های حاصل از اسناد و مدارک و مستندات علمی پرسشنامه مربوط به صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمی تهیه و پس از تعیین اعتبار و پایایی آن بین 130 نفر از اساتید مراکز تربیت معلم به منظور اعتبار سنجی توزیع شد. یافته‌ها نشان می‌دهد که با توجه به باور این مطلب که افزایش عملکرد دانش‌آموزان در گروه تربیت معلم مؤثر است، بسیاری از صاحب‌نظران، کیفیت بخشی به برنامه درسی تربیت معلم را به عنوان هدف کلی مطرح کرده‌اند. به منظور دستیابی به هدف کیفیت بخشی در برنامه درسی تربیت معلم، صلاحیت‌ها و شایستگی‌هایی برای دانشجوی معلمان در نظر گرفته شده است. در تعریف این صلاحیت‌ها دو راهبرد اصلی توازن و تلفیق میان تئوری و عمل مورد توافق اندیشمندان و صاحب‌نظران بوده است. بر اساس این باور و با توجه به مطالعات انجام شده در این زمینه، این صلاحیت‌ها در سه بخش صلاحیت‌های شناختی و مهارتی، نگرشی و رفتاری و مدیریتی به صورت تلفیقی طبقه‌بندی و به اجزا تقسیم بندی شد. در مجموع، تمامی موارد مربوط به هر یک از صلاحیت‌ها در سطح بالاتر از میانگین مورد تأیید قرار گرفته است.
- ✓ فخاری اشرفی (1391)، در پژوهشی با عنوان «تأثیر مهارت‌های اینترنتی بر مهارت‌های حرفه‌ای معلمان دوره متوسطه استان مازندران» که به روش زمینهای بر معلمان مدارس دوره متوسطه دولتی استان مازندران انجام شده نشان داد که مهارت‌های اینترنتی و حرفه‌ای معلمان در حد متوسط می‌باشد. همچنین، هر چه میزان مهارت اینترنتی معلمان بیشتر باشد، مهارت‌های حرفه‌ای آنان بهتر است. میزان مهارت‌های حرفه‌ای معلمان در مؤلفه‌های تکنولوژی آموزشی با 19/73 درصد و طراحی آموزشی با 35/63 درصد، روش تدریس با 5777 درصد و ارزشیابی تحصیلی 5970 درصد به ترتیب بیشترین میزان مهارت را به خود اختصاص داده‌اند.
- ✓ یوسفیان (1387)، در پژوهشی با عنوان «مقایسه مهارت‌های حرفه‌ای معلمان دوره راهنمایی شرکت‌کننده در جشنواره الگوهای برتر تدریس با سایر معلمان استان مازندران در سال تحصیلی 1387» نشان داد که میزان مهارت معلمان در طراحی آموزشی، روش‌های تدریس، ارزشیابی، استفاده از وسایل کمک آموزشی و به طور کلی مهارت معلمان شرکت‌کننده در جشنواره الگوهای تدریس برتر بیشتر از سایر معلمان است، معلمان مرد شرکت‌کننده در جشنواره الگوهای تدریس برتر نسبت به معلمان زن از مهارت‌های حرفه‌ای بالاتری برخوردارند، بین مهارت‌های حرفه‌ای معلمان شرکت‌کننده در جشنواره الگوهای تدریس برتر با مدرک تحصیلی مختلف تفاوت معناداری وجود ندارد (فلاحی و همکاران، 1394).

✓ گرت و گیلت (2006)، در پژوهشی تحت عنوان «گفت و گویی داوطلبانه با دانشجو معلمان درباره آماده سازی مؤثر معلمان که بتوانند به همه کودکان تدریس کننده به این نتیجه رسیده اند که معلمی اثربخش است که باور دارد تمام دانش آموزان می توانند موفق شوند و انتظارات بالایی برای آنها در نظر می گیرد اجتماعات یادگیری در کلاس تشکیل داده و با خانواده دانش آموزان ارتباط برقرار می کند، در حال یادگیری است و آموزش را با نیاز دانش آموزان تطبیق می دهد، مهارت ها و دانش فراگیران را باور دارد و از آن در آموزش استفاده می نماید، نظارت بر خود و عقاید و عملکردش داشته و از سوگیری و پیش داوری پرهیز می کند.

✓ هانتلی (2003)، در پایان نامه خود با عنوان «سرآغاز درک شایستگی های معلمان» که به صورت کیفی انجام شد، صلاحیت معلمان را در شش دسته آماده سازی مناسب (برنامه ریزی و سازماندهی کلاس)، داشتن دانش پایه عمیق جهت تسهیل یادگیری، استفاده از راهبردهای مختلف مدیریت رفتار فراگیران، برقراری ارتباط مؤثر با ذی نفعان مدرسه، حرفه ای عمل کردن و خودآگاهی طبقه بندی نموده است (فلاحی و همکاران، 1394).

متغیر اول: رفتار معلم

فن معلمی هنری است ظریف و حساس که با کمترین لغزش و خطا خسارت جبران ناپذیری بر شخصیت فراگیر وارد شده و قطعاً هرگونه رفتار صحیح و سنجیده موجب آینده ای درخشان برای فرد می شود. با این مقدمه باید دریافت که یک معلم باید به گونه ای رفتار کند که اولاً ارتباط عاطفی و معنوی محبت آمیزش با دانش آموزان حفظ شود و ثانیاً مدیریت و کنترل کلاس را به نحو شایسته ای انجام دهد و از منظری دیگر معلم باید در مقابل رفتارهای نامطلوب فراگیران از جمله خستگی از درس و استقلال طلبی در برابر معلم و احیاناً بی توجهی به مقررات کلاس تصمیم درست و شایسته ای را اتخاذ کند.

پاسخگویی به نیازهای ویژه دانش آموزان با نگاهی به مدارس و توجه بیشتر به روش عمل آنها خواهید دید که با وجود تفاوت های بسیار اندک در ساختار و شکل مدارس و نیز یکسان بودن مواد و کتب درسی، تفاوت های زیادی بین مدارس و سطح درسی و نتایج دانش آموزان آنها مشاهده می شود. پس با اندکی تأمل می توان فهمید که عاملی دیگر وجود دارد که موجب می شود سطح درسی، حال و هوای مدرسه و روابط بین فردی در این مراکز آموزشی متفاوت شود. در سالهای اخیر تحقیقاتی انجام شده است که تأثیر برخی ابعاد غیر درسی را بر رشد جنبه های آموزشی و شخصیتی دانش آموزان اثبات کرده است. اموری همچون رابطه بین فردی دانش آموزان، رابطه میان آنها و معلمان و مدیران، وضعیت اقتصادی-اجتماعی و بسیاری مسائل دیگر در تحصیل و موفقیت دانش آموزان بسیار مؤثرند. بدون تردید مدیران و معلمان بیش از هر عامل دیگر در به وجود آوردن جو مناسب در مدرسه و کلاس مؤثرند و رشد همه جانبه شخصیت دانش آموزان وابسته به جو سازمانی مدرسه است. رات یک کارشناس تعلیم و تربیت: جو مطلوب در کلاس درس می باشد (فلاحی و همکاران، 1394).

متغیر دوم: پیشرفت تحصیلی دانش آموزان

معلمین که در نظر دانش آموزان سخت گیرتر و متوقع تر هستند معلمینی که توانایی برقراری سریع نظم را در کلاس درس دارا هستند معلمینی که به روش نظام مند از کار خود ارزیابی می کنند و بر آنچه که یک دانش آموز یاد گرفته یا یاد نگرفته در برابر همه آنچه باید یاد می گرفت به درستی واقفند و به دانش آموزانی که مطالب را در بار نخست یاد نگرفته اند، فرصت فراگیری مجدد را می دهند و معلمینی که به دانش آموزان کمک می کنند تا میزان اهمیت مطالب را پی ببرند و بتوانند بین مطالب اصلی و فرعی تمیز دهند، در معلمی موفق تر از معلمین دیگرند و دانش آموزان آنها از پیشرفت تحصیلی بالاتری برخوردارند. برخی از معلمین فداکار توانایی این را دارند که در محرومترین مناطق دانش آموزان را به فراگیری مطالب تشویق نمایند. آوالوس (1986) در این زمینه مطالعاتی در چهار کشور آمریکای لاتین انجام داده است و آنان را گل های سرخ فرهنگی نامیده است. لیکن مطالعات بیشتری نیاز است تا بتوان به شیوه کار این گونه معلمان که نتایج بسیار خوبی را در کار با دانش آموزان محروم بدست می آیند پی برد (قاسمی و همکاران، 1394).

آماده کردن درس و نمره دادن: معلمین که برای آماده ساختن درس و همچنین نمره دادن تکالیف درسی و کار کلاس دانش آموزان وقت گذاری می کنند نسبت به معلمینی که این کار را انجام نمی دهند، دانش آموزان آنها نتایج بهتری کسب می نمایند. اگر در تربیت معلم بر این موضوع تأکید شود و اگر معلمین برای در آمد اضافی مجبور به کار اضافی نباشند انتظار می رود فرایند یادگیری بهبود یابد.

تجربه معلمان معلمان با سابقه گرایش بیشتری به سمت به پرورش مهارت های آموزشی و کلاس داری از خود نشان می دهند. آنها میزان وقتی را که برای امور اداری کلاس صرف می شود، کاهش می دهند. در بازگرداندن نظم به کلاس به سرعت عمل می کند و روش تدریسی را برمی گزینند که وظایف بیشتری را بر دوش دانش آموزان قرار دهد. از این بررسی نتیجه می شود که باید تمام کوشش را به کار بست تا معلمین مجرب به طور

یکسان در مناطق شهری حاشیه شهرها و مناطق روستایی به کار گرفته شوند و ترک خدمت و جابجایی تقلیل یابد البته این مسئله با حقوق معلمان و ارتقاء منزلت آنها ارتباط دارد.

روش پژوهش

برای تایید یا رد شدن فرضیه های پژوهش یا برای نتیجه گیری پژوهش به طرح پرسشنامه برای آن نمونه آماری اجرا می کنیم تا با توجه از نتایج، هدف و نتیجه مشخص شود همین جامعه آماری را در سطح شهرستان در نظر میگیریم.

هدف اصلی پژوهش: نقش رفتار معلم بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان کلاس پنج ابتدایی

جامعه آماری

جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانش آموزان مقطع پنجم ابتدایی شوشتر که حدود تقریبی آنان 500 نفر میباشد. از بین آنان 30 نفر از دانش آموزان پایه پنجم را با استفاده از روش نمونه گیری غیر تصادفی در دسترس مورد آزمون قرار می دهیم.

ابزار گردآوری دادهها

به شکل یک پرسشنامه با 30 گویه که درباره نقش رفتار معلم بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان مطرح شده است.

پایایی ابزارهای تحقیق (پرسشنامه)

استانداردهای پرسشنامه، ترجمه یک پرسشنامه استاندارد خارجی است و پایایی آن در ایران مورد بررسی قرار نگرفته است. لذا برای حصول اطمینان از پایایی آن، ابتدا بر نمونه ای کوچک حدود 30 نفر از معلمان ابتدایی پایه پنجم که به صورت تصادفی انتخاب شده بودند، اجرا و از آزمون آلفای کرونباخ " جهت بررسی پایایی آن استفاده شد. این روش برای آزمون هایی است که یک یا چند صفت دارای نوسان را می سنجند و نمره گذاری آنها چند درجه ای (لیرت) است، آلفای کرونباخ یک روش پایایی است که همسانی درونی آزمون را ارزشیابی می کند و نشان می دهد که عبارت های آزمون تا چه اندازه توانایی دارند که خصیصه واحدی را اندازه گیری نمایند. بدین ترتیب ضریب پایایی این پرسشنامه برابر با 0/938 می باشد که چون مقدار آن از 0/7 بزرگ تر است، می توان اذعان داشت که پایایی پرسشنامه مطلوب بوده است.

تجزیه و تحلیل داده ها

باتوجه به روش میانگین گیری برای تایید فرضیه ها عده ای پرسشنامه تهیه می کنیم و ان را در اختیار دانش آموزان قرار می دهیم تا به نتیجه ای از فرضیه ها برسند. در این فصل برا تاییدیه فرضیه ها باید پرسشنامه ای تهیه کرده و ان را در سطح شهرستان شوشتر به دانش آموزان ابتدایی پایه پنجم پخش نماییم تا دریافت کنیم فرضیه تایید می شود یا رد و به نتیجه مورد نظر دست یابیم.

هدف پژوهش حاضر بررسی نقش رفتار معلم بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان ابتدایی پایه پنجم است. این فصل با روش های آماری و پرسشنامه داده های گردآوری شده مورد تحلیل قرار میگیرند.

اطلاعات آماری: مشخصات دانش آموزان دختر پایه پنجم ابتدایی

ردیف	سن	تعداد
1	10	11
2	11	19
	مجموع	30

امار توصیفی: پرسشنامه طرح شده شامل 20 گویه برای تایید یا رد فرضیه است که 20 گویه در جهت تبیین 2 فرضیه میباشد.

ردیف	شماره گویه	فرضیه
1	20_19_18_17_16_15_14_13_12_11_10_9_8_7_6_5_4_3_2_1	رفتار معلم پیشرفت تحصیلی

فرضیه اول و دوم: اگر رفتار معلم در جهت آموزش و پرورش دانش آموز نباشد پیشرفت تحصیلی آن دانش آموزان نزولی است. وهمچنین رابطه رفتار معلم با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان رابطه ای مستقیم است
جدمل: میانگین گویه های مربوط به فرضیه اول و دوم

شماره گویه	گویه	نتیجه	عالی	خیلی خوب	خوب	متوسط	ضعیف
1	آیا معلم بر روی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان تاثیر میگذارد؟	30	15	5	7	2	1
2	علاقه مندی معلم به دانش آموزا بر روی پیشرفت تحصیلی تاثیر میگذارد	30	17	9	4	-	-
3	آیا هدیه دادن معلم ب دانش آموز بر پیشرفت تحصیلی تاثیر میگذارد؟	30	15	5	5	3	2

شماره گویه	گویه	نتیجه	عالی	خیلی خوب	خوب	متوسط	ضعیف
4	آیا روش تحصیل یک معلم خوب بر پیشرفت تحصیلی تاثیر میگذارد؟	30	25	5	-	-	-
5	چگونگی رفتار معلم با دانش آموز بر پیشرفت تحصیلی تاثیر میگذارد؟	30	20	5	5	-	-
6	ایا انگیزه معلم بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان تاثیر میگذارد؟	30	15	7	5	3	2
7	ایا غیبت کردن معلم بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان تاثیر میگذارد؟	30	10	3	5	9	3
8	کمک کردن والدین ب معلم بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان تاثیر میگذارد؟	30	9	9	2	5	5

شماره گویه	گویه	نتیجه	عالی	خیلی خوب	خوب	متوسط	ضعیف
9	بررسی کردن تکالیف دانش آموزان توسط معلم بر پیشرفت تحصیلی تاثیر میگذارد؟	30	13	6	5	4	2
10	تلاش مداوم یک معلم بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان تاثیر میگذارد؟	30	14	6	5	4	1
11	ارتباط صمیمی یک معلم با دانش آموزان بر پیشرفت تحصیلی انها تاثیر میگذارد؟	30	10	8	3	5	4
12	فعال بودن معلم بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان تاثیر میگذارد؟	30	13	7	3	4	3

شماره گویه	گویه	نتیجه	عالی	خیلی خوب	خوب	متوسط	ضعیف
13	ایا استفاده کردن معلم از روش های مختلف تدریس بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان تاثیر میگذارد؟	30	17	7	4	1	1
14	ایا برنامه ریزی معلم بر تدریس کتاب ها بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان تاثیر میگذارد؟	30	20	3	5	2	—
15	باور های فردی یک معلم بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان تاثیر میگذارد؟	30	12	7	8	1	1
16	مهارتهایی که یک معلم برای تدریس استفاده میکند بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان تاثیر میگذارد؟	30	16	6	4	3	1

نتایج

تدریس به تنهایی برای کل کلاس به منظور تأمین آموزش مستقیم کفایت نمی کند. که در ادامه با توجه به اطلاعات بدست آمده به برخی از موارد مرتبط اشاره می نماییم.

✓ مدلی برای تدریس

برای اینکه بدون تحریف واقعیت، موضوع ساده تر شود، فرایند تدریس در سه مرحله که هر یک الزامات خاصی برای معلم به همراه دارد تحلیل می شود. پیش از تدریس هنگام تدریس و پس از تدریس، برخلاف آنچه تصور می شود تدریس موفق شامل پیش از آن و پس از آن هم می شود و همه به یک اندازه مهم هستند.

✓ پیش از تدریس

برای موفق بودن و نمونه بودن پیش از رفتن به کلاس و آغاز عملی تدریس باید در مورد چند موضوع مهم تصمیم گرفت، نخست باید در مورد هدف های بلندمدت و کوتاه مدت فرایند آموزشی تصمیم گرفت. برای تعیین این هدف ها، باید سوالاتی مانند چه پیامدهای یادگیری مشخصی مورد نظر است؟ این پیامدها چه ارتباطی با هدف های کلی فرایند آموزشی در این درس، کلاس، مدرسه، شهر یا کشور دارند. این هدف ها چه تناسخی با ارزش ها و باورهای من دارند؟ اهمیت آنها چه اندازه است؟ پاسخ داد. وقتی هدف های آموزشی تعیین شد باید روش تدریس مناسب برای دستیابی به این هدف ها، انتخاب شود و باید موادی را که برای تدریس سودمند هستند، تدوین و جمع آوری کرد. آنچه لازم است، آگاهی از روش ها و مهارت های مورد نیاز برای اجرای مؤثر آنهاست و شاید مهم تر از همه آگاهی از میزان آمادگی دانش آموزان برای این تجربه تحصیلی خاص باشد. تحلیل فرایند تدریس، نشان می دهد که دوره پیش از تدریس شامل سه گام است؛ تعیین هدف های مناسب، مشخص کردن آمادگی دانش آموزان و انتخاب روش های آموزشی مناسب و برنامه ریزی برای ارزیابی است.

✓ تدریس

فرایند آموزشی که تدریس نامیده می شود شامل اجرا و عملی شدن روش های آموزشی برای هدایت فراگیرندگان به سوی هدف های مشخص است. به طور کلی، این هدف ها دربرگیرنده برقراری ارتباط، رهبری، انگیزش و کنترل با برقراری انضباط و اداره کلاس است. پس از مرور گسترده پژوهش در زمینه تدریس موفق، مکلی، بیست و هشت رفتار را که اغلب در روش های تدریس معلمان بسیار موفق به چشم می خورد، نام می برد. مکلی، این رفتارها را رفتارهایی پیشنهادی مینامد که نتایج قاطع پژوهش علمی. این رفتارها به چهار جنبه فرایند تدریس مربوط هستند؛ مدیریت و نظم کلاس، سازمان، ترتیب و ارائه مواد آموزشی، کنش متقابل کلامی با ارتباط، کنش متقابل میان فردی. این بیست و هشت رفتار در چارچوب رفتارهای پیشنهادی برای تدریس موفق آمده که توجه به آنها بی ثمر نیست.

✓ پس از تدریس

این روش شامل ارزیابی پیامدهای آموزشی در رابطه با هدف هایی است که در مرحله پیش از تدریس تعیین شده اند، فرایند ارزشیابی، موفقیت تدریس را نشان می دهد، همچنین ممکن است اطلاعات زیادی درباره درست بودن هدفهای آموزشی، آمادگی دانش آموزان ، مناسب بودن روش های تدریس و حتی مناسب بودن و درستی رویه های ارزشیابی در اختیار گذارد.

✓ تنظیم سرعت

تنظیم سرعت پیشرفت درس یکی از بخش های مهم، اما بحث انگیز در آموزش مستقیم کارآمد است. اولین بار، پژوهشگران ، سرعت در پیشرفت دروس را پیشنهاد کردند. مزایای این کار، حفظ نیرو و علاقه دانش آموزان و امکان پردازش مقادیر زیادی از مطالب بود. این روش اگرچه در تدریس مهارت های اساسی سطح پایین و در مورد دانش آموزان خردسال بهترین شیوه است در کلاسهای بالاتر و برای مطالب دشوارتر سرعت پیشرفت باید آهسته تر باشد تا زمان بیشتری برای درک مطلب در اختیار دانش آموزان قرار گیرد. توصیه می شود درس هایی که برای آموزش مهارت های پایه طراحی می شوند، با سرعتی آموخته شوند که دانش آموزان به پرسش های هفتگی یا ماهانه بتواند به 90 تا 95 درصد از موارد پاسخ صحیح بدهند.

✓ الگوسازی

نشان دادن الگوی یک عمل با مهارت روش های مؤثر برای تدریس بعضی از موضوعات است. الگوسازی یعنی، نشان دادن شیوه عمل به فراگیرندگان است. این روش، به ویژه در مورد دانش آموزان خردسال با دانش آموزانی که سبک یادگیری دیداری را ترجیح می دهند، می تواند مؤثرتر از کاربرد توضیحات کلاسی باشد.

✓ استفاده از شوخ طبعی

اغلب معلمانی که خود را شوخ طبع نمی دانند، سودمندی شوخی را نادیده می گیرند. دانشکده های علوم تربیتی از جاده مستقیم خود زیاد منحرف نمی شوند تا معلمان آینده را تشویق به یادگیری خندانند دیگران یا شاید مهم تر از آن، خندیدن به خود کنند. اغلب می توان با رد شدن از رفتار چالش آمیز دانش آموز با خوش طبعی ماهرانه از برخوردهای بالقوه انفجار آمیز پیشگیری کرد.

نتیجه گیری

در این فصل ما با تهیه پرسشنامه سعی بر بررسی فرضیه ها داشتیم و با در نظر گرفتن جامعه آماری این پرسشنامه را در اختیار آنان قرار دادیم. و امار تقریباً حدودی از تاثیر نقش رفتار معلم بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان را بدست آوردیم درصد بیشتری نقش رفتار معلم را تایید کرده که بر پیشرفت دانش آموزان تاثیر دارد درصد کمی هم تاثیر رفتار معلم را بر پیشرفت تحصیلی آنان چندان مهم ندانسته است.

در تبیین این یافته می توان گفت که رفتار معلم ، مفهومی چندبعدی و شامل سه جنبه اساسی «شخصیت، تدریس و نظم و انضباط» می باشد. شخصیت شامل باورهای مدرس درباره شخصیت فراگیران و آن دسته از فعالیت های اوست که به رشد فردی یادگیرندگان کمک می کند، عنصر تدریس بر تمام اعمال و فعالیت هایی ناظر است که مدرس برای ایجاد و بسط فعالیت های یادگیری در کلاس درس و نحوه مدیریت زمان و مکان انجام می دهد، انضباط نیز به آن دسته از فعالیت های مدرسان اشاره دارد که ناظر بر تعیین و تدوین استانداردهای مناسب رفتار در کلاس درس می باشد. کلاس درسی که دارای انسجام و اهداف روشن باشد و دستخوش بی نظمی و تعارض نشود، فرصت های بسیار بیشتری برای یادگیری و به تبع آن موفقیت درسی یادگیرندگان خود فراهم می آورد. فراگیران دارای انگیزش درونی، کاری را به خاطر خود آن انجام می دهند، نه نتیجه ای جداگانه، و حتی اگر هم نتیجه ای از آن نگیرند، احساس پشیمانی نخواهند کرد، انگیزش درونی به انگیزه ای اشاره دارد که افراد را به صورت خودجوش و درونی به سمت انجام تکلیف خاص به حرکت وا می دارد و انجام تکلیف به خودی خود و صرف نظر از پاداش های بیرونی برای فرد، ارزشمند و رضایت بخش است.

در نظام تعلیم و تربیت، میزان پیشرفت تحصیلی دانش آموزان، یکی از شاخص های مهم این حوزه است. در حال حاضر موضوع پیشرفت تحصیلی بعنوان اساسی ترین مقوله تعلیم و تربیت در نظام آموزش و پرورش در سراسر جهان می باشد. که توجه بسیاری از صاحب نظران و محققان آموزشی را به خود جلب نموده است، تحقیقات انجام شده در سالیان اخیر ، نشان می دهد، عوامل بسیاری در موفقیت و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان موثر است از جمله مهمترین این عوامل می توان به نقش خانواده ، معلمان ، همسالان ، مدرسه، برنامه های درسی ، عوامل محیطی و... اشاره نمود، اما از میان این عوامل، نقش معلم در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان نسبت به سایر عوامل دیگر پررنگ تر و حائز اهمیت تر است. با توجه به ارتباط معلم و دانش آموزان و تاثیر آنان بر فرایند آموزشی به جرات می توان گفت معلمان نقش بسزایی در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دارند. از میان عناصر و مولفه های گوناگون تشکیل دهنده ی نظام تعلیم و تربیت، اولویت قطعی را باید برای معلم قائل شد، چراکه تأثیر فوق العاده در فرآیند آموزش ، یادگیری و پیشرفت دانش آموزان دارند. معلم از آن جهت مورد تأکید و توجه جدی و دارای نقش محوری است که کارگذار اصلی تعلیم و تربیت به شمار می رود و اهداف و منویات متعالی نظام های تعلیم و تربیت در ابعاد مختلف، در نهایت باید به واسطه ی او محقق شود. همچنین رمز سلامت، رشد و بالندگی نظام های تعلیم و تربیت را باید در سلامت، رشد و بالندگی معلم جست و جو کرد .

یکی از مهمترین مسئولیت های معلمان، درک و شناخت دانش آموزان و پی بردن به نیازهایشان و تلاش در جهت ایجاد محیط مناسب برای فراگیران است. چنین محیطی باید به نحوی سازماندهی شود که دانش آموزان بتوانند مناسب ترین واکنش ها را در برابر آن ایجاد نمایند، به عبارت دیگر با کمک و راهنمایی های معلم محیط یادگیری باید برانگیزاننده باشد. اگر یادگیرنده روش جستجو و دستیابی به اطلاعات صحیح را بیاموزد، در آینده به طور مستقل در پی حل مسئله خواهد بود و تغییر رفتار پایدار، تصمیم گیری صحیح و انگیزه پیشرفت در او ایجاد می گردد. بنابراین، رفتار معلمان در پیشرفت تحصیلی و موفقیت دانش آموزان ، نقشی کلیدی و بسیار مهم دارند. که براساس نتایج بدست آمده نقش رفتار معلمان در اثر بخشی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان تبیین و مورد بررسی قرار گرفت.

فرضیه اول و دوم:

فرضیه اول و دوم: بر اساس نتایج بدست آمده از نتایج بدست اماده از دانش آموزان ابتدایی، بیشتر دانش آموزان نقش رفتار معلم را بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان موثر دانسته و حدود 80 درصد از آنها رای مثبت دادند..

نتیجه گیری کلی

نتیجه گیری کلی ما در این تحقیق به بررسی تاثیر رفتار معلم بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان ابتدایی پرداختیم و در فصل اول برای درک بهتر موضوع پژوهش مسئله و اهداف تحقیق و روس و فرضیه ها را بیان کردیم و در فصل دوم متغیرها و پیشینه را توضیح دادیم و فصل سوم به پرسشنامه پرداختیم و فصل چهارم پرسشنامه را اجرا کرده و در نتیجه در فصل پنجم به درستی فرضیه ها رسیدیم.

همان طور که در ادبیات پژوهش اشاره شد، فرایند یادگیری دانش آموزان همواره وابسته به یک سری عوامل از جمله مکان و فضای کلاس و مدرسه، نقش اولیای مدرسه و اولیای دانش آموزان و تعامل آنها با هم، تجربه و تسلط معلم به امر تدریس و کلاس داری، خودکارآمدی معلم، انگیزش تحصیلی دانش آموزان و نگرش آنان نسبت به مدرسه و مخصوصا نوع رفتار معلم، عوامل دیگر همه به نوعی در امر آموزش و پرورش دانش آموزان نقش خاص خود را دارد. از آن جا که پژوهش حاضر نقش معلم را بر انگیزش، نگرش و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان مورد بررسی قرار داد و یافته های به دست آمده نیز گویای ارتباط معنادار بین مؤلفه های یاد شده تحقیق است، لذا توصیه می شود که دست اندر کاران امر تعلیم و تربیت، به ویژه کسانی که در دانشگاه های فرهنگیان (مراکز تربیت معلم سابق) به امر آموزش دانشجو معلمان مبادرت می ورزند، نسبت به پرورش استعدادهای نهفته این افراد از جمله رفتار معلمان اقدام نمایند. زیرا بر اساس یافته های این پژوهش، رفتار مناسب معلم موجب تقویت انگیزش، نگرش و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان می گردد.

وزارت آموزش و پرورش در استخدام معلمان مقطع ابتدایی نسبت به شناسایی معلمان با درجه خودکارآمدی بالاتر اقدام نماید. با توجه به رابطه بین انگیزش پیشرفت و نگرش با پیشرفت تحصیلی نیز توصیه می شود تا به فعالیت هایی که به طور طبیعی مورد علاقه دانش آموزان است، توجه شود. میان موضوعات و فعالیت های برنامه درسی و علایق کنونی دانش آموزان ارتباط برقرار شود. در کلاس های درس بر پاداش های بیرونی (مانند نمره) کمتر تأکید شده، به جای نمره دادن، شایستگی ها و مهارت های دانش آموزان مورد توجه باشد و رفتار معلم در راستای شناخت و آگاهی با دانش آموزان باشد.

منابع

- ✓ حیدری، نور الدین، (1396). شاخصه های مهم در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان مطالعه ای مورد پژوهانه درباره دانش فراشناختی و راهبردهای یادگیری». مطالعات روانشناسی و علوم تربیتی، 3(2)، 53-67
- ✓ دلاور، علی، (1394). روش تحقیق در روان شناسی و علوم تربیتی. تهران: نشر ویرایش
- ✓ دلبر ناصر، نرگس و حسینی نسب، سیدداود، (1394). بررسی مقایسه ای پیشرفت تحصیلی و انگیزه پیشرفت در دانش آموزان ابتدایی مدارس عادی و هوشمند شهر تبریز - نشریه علمی پژوهشی آموزش و ارزشیابی 42-31،
- ✓ سیف، علی اکبر، (1396). روان شناسی پرورشی نوین (روان شناسی یادگیری و آموزش). تهران: نشر دوران شعاری نژاد، علی اکبر، (1391).
- مبانی روان شناختی تربیت و تدریس. تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی،
- ✓ علاقه بند، علی، (1399). مقدمات مدیریت آموزشی، تهران: نشر روان
- ✓ فلاحی امامزاده، فاطمه؛ و کربلایی، فاطمه. (1394). بررسی تأثیر نحوه تدریس و رفتار معلم بر انگیزه پیشرفت و رشد یادگیری دانش آموزان دومین کنفرانس بین المللی روان شناسی، علوم تربیتی و سبک زندگی
- ✓ قاسمی اوماسلان سفلی، سمیرا و دادرسی خالدی، فاطمه. (1394). تأثیر روابط و تعامل عاطفی معلمان بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان، دومین کنفرانس بین المللی علوم رفتاری و مطالعات اجتماعی، استانبول
- ✓ محمدی، آرزو؛ یارمحمدی واصل، مسیب کردنوقایی، رسول و جمشیدی مقدم، محمد، (1394). اثربخشی آموزش به شیوه یادگیری مشارکتی و نقشه مفهومی فردی بر انگیزش و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان فناوری آموزش و یادگیری، 1(2)، 139-158.